

meer als twee Herbergen / en als die vol sijn / 't welk dikwijls komt te gebeuren / soo weet men niet waar onder dak te raken.

Men heeft'er ook voor sijn gemak seer weinigh Huer-Carossen / maar wat belanght de Dwaaghetels / die heeft men'er in grootte meenichte. Dogh het en is hier niet seer gebruikelijk / dat Manspersoonnen sich in een stoel laten dragen / ten se se geheel op haar dagen / of zelfs onpasselijk waren.

Onder de Sonne en sijn'er geen grooter dieben / schurken en bedrager / als de Geregtsbediende tot Madryd. Dese sijn het / die sonder daar ober gestraft te worden / sich des Konings Regten toeegen / en hem van tijd tot tijd op soodanigen wijze beroben / dat men sich niet behoefd te verwonderen / dat die Majesteit dikwijls soo gelde loos is. Ook en genoegten sy sich niet / met haar Oppervoest in dier boegen te verongelyken / maar het gemeene volk moet mede op sijn beurt aanhouden : en hoewel men moet bekennen / dat de Wetten van het Land seer goed en billijk sijn / soo heeft'er dog by na niemand eenige vzugt van / om dat die gene diese moesten uitvoeren en in 't weck sellen / doozgaans de eerste sijn diese overreden.

Groote onrechtvaardigheid der Reghters en Geregtsbediende tot Madrid.

By voorbeeld / als men aan een Alcalde / of Alguasil / een somme gelds gerst / kan men den onschuldighsten mensch van de wereld doen gebangen setten / ja zelfs in een kot werpen / en van honger en armoede doen versmaghten / sonder de minste proceduren / bevel of besluit van den Regter : en als men dan weer uit de gebangenisse is ontslagen / soo hoeft men niet eens te denken / om dien ontwaardigen bedienaar van de justitie daar ober voor Regt te roepen. Op alle plaatsen bind men dit soort van luden die na geld luisteren / en de waarheid van dit seggen bedesigen :

Het Geld dat stom is,
Maakt recht dat krom is:

Maar in dese plaatse heeft dit gebruik de oberhand genomen / en de goede Regters sijn hier dunder gesapt als elders. Hier van daan is het / dat Dieben / Doozdenaars / Vergiftigers / en luden die de snoodste grouwelen en schelmsstukken begaan hebben / gerustelijck tot Madryd blyben wonen / mits dat het niet en blyke datse geld hebben / gebeurt het tegendeel / soo wordense aangesprooken / niet soo seer om haar recht te doen / als om haar het gene afhandig te maken / het welke sy op sulken onrechtvaardigen wyse verkregen hebben.

Niet meer als twee of driemaal in een jaar word hier Regt gedaan. Ook konnente hier seer swaarlyck besluiten / om een misdadige ter dood te verwysen / seggende / dat de soodanige een mensch beneffens haar / een Landgenoot / en een onderdaan des Konings is. Hierom is het dat sy die meest alle na de Maynen senden / of ook wel op de Galleyen ; en wanneer sy den eenen of anderen armen hals al doen hangen /

150 Nieuwe Historische Reisbeschrijvinge van

gen / soo geschied het op de navolgende wijze : Sy setten hem op een Esel / met het hoest na de staert gekeerd / sijnde den patient in het swart gekleed. Men legt een Schabot booz hem op / van het welke hy tot het volk spreekt / dat alle op sijn knien leid / bitterlijk weend / en sijn selven sware slagen op de borst geeft : Wanneer hy nu soo lang gesproken heeft / als hy selver wil / of kan / vaardigd men hem op een seer statige wijze af : en vermits dese voorbeelden van Justitie hier seer seldsaam sijn / soo hebbense ochte grooter indrukt op de gemoederen van de aanschouwers.

Weinigh
gemeen
slag van
menschen
tot Madrid

Openbare
r'samen-
komsten
tot Ma-
drid.

Da propozitie van de grootheid van de Stad / sijn'er niet veel gemeen / of middelmatig slag van menschen / tot Madrid. Doozgaans siet men'er niet anders als luden van den eersten rangh / en van aansien ; behalven dat'er seben of acht straten sijn / in dewelke niet anders als kroopluden woonen. Ook sal men niet licht in dese Stad een winkel vinden / als die / waar in men Confituren / Liguers / verkoelende Wateren / en diergelijke / verhuopt.

Daar sijn verscheiden huizen in de Stad / als of het Academien waren / in dewelke men r'samen komt / of om te spelen / of om malhander te onderhouden. Men speelt'er seer opregtelijk / en hoe veel men ook verliest op sijn parole / soo gaat'er noit vier en twintigh uren booz hy / booz dat het selve betaald is : En indien men daar omtrent in gebreke bleef / men soude van al sijn eer en aansien vervallen sijn : Want daar en is geen reden in de gansche wereld / die dese noodsaakelijckheid / van binnen vier en twintigh uren te betalen / kan te boven gaan. Men speelt'er om seer veel geld / maar op een gansch eerlijke wijze / sonder eenigh gerught te maken / en sonder het minste teeken van Chagrin of misnoegen. Die gewonnen heeft / geeft het Barato , dat is te seggen / dat men eenigh geld aan sommige geeft die tegenwoozdig sijn / aan de eene meer / aan de andere min / 't sy dat men de selve kend / of niet. Die gene die men het Barato presenteert / magh het noit wepgeren te ontfangen / al was het dat hy honderdmaal rijker / en van grooter aansien was / als die gene die het geeft. Men magh het ook selver eischen van die gene die wint / en hy sal noit manqueren van het selve te geven. Daar sijn luden die nergens anders / als dooz dit middel leven. Egther is dese gewoonte niet seer aangenaam / om dat de gene die wint somtijds niemedal van sijn winst opsteekt / en als hy op 't nieuw begint te spelen / soo verliest hy nogh dikwils ook het sijne. Dooz de rest indien men gewaar wierd / dat iemand niet ter goedertrouwe gehandeld had / die mogt van nu af aan wel staet maken / van alle eerlijke gelschappen te mijden : want geen eerlijk man sou boozraan ommegangh met hem willen hebben : en als men hem op de daad betrapt / hy soude gelukkig sijn / van met Cuchillados by te komen / dat is / wakker met het scherp van den degen te worden afgerost / sonder hem nograns met de punt te steeken.

Belangende de conservatie of het onderhoud / dat men in dese Aca-

demien heeft / het selve is doorgaans seer verstandigh / en men vind' er seer veel bequame luiden: altoos men vind' er hier soo wel als op andere plaatsen / en men schryft' er seer beballige diogen. 't Geen sy Nouvellas of Vertellingen noemen / is iets dat seer behaaglyk is. Sy behouden daar in altyd de waar schynlykheyt / en haar onderwerp is soo wel beleid / haar berhaal soo kort en eenvoudigh / sonder nogtans in eenigen deele veragtelijk of flauw te sijn / dat men reden heeft om te bekennen / datse in dat soort van saken een bysondere geest en aardigheid boven andere hebben. Egter is het de waarheid / datse in sommige saken booznaamlyk in hare lof-reden / gemeenlyk al te byzed afwaspen / en bygebolge ook de gefelde waar schynlykheid niet al te wel in agt nemen: Komende het selve myn 's oordeels / daar van daan / om dat haar inbreidinge die seer levendigh is / sijn uitteerste kragten willende toonen / de pain van gematigdheid te buiten gaat. Siet daar een staaltje van dit laatste. Seeker Schryver / den lof van Philippus de Vierde willende verhalen / seid onder anderen: Dat de deughden en goede hoedanigheden van desen Oppervorst sijn soo verre uitstrekten, dat om deselve te beschrijven, niet papier genoegh in de heele wereld was, en dat een gemeene penne niet waardigh was, om sulke Goddelyke dingen uit te beelden; dat derhalven de Sonne die met haar eigen stralen op de vlakke des Hemels schrijven moest. 'k Geloof dat **U Ed.** met my van deselve gedagten is / dat op soodanigen wyse van saken van die natuur te spreken / niet anders is als sig selfs verliezen; en dat onsen Schryver sijn Heros op die manier willende verheffen / sijn selfs den hals moet breeken.

Agt van passe schiet my hier te binnen / een boozbal tussen Hooggemelten Philippus / en een Starrekijker / twelk om sijn aardigheid de mop te waardig agte / **U Ed.** mee te deelen. Den Koning op een sekeren tijd gaande op de Terrasse, of hooge Wandelweg van het Paleis / en een vermaard Starrekijker by sijn hebbende / bzaagde den selven na de hoogte van die plaats. De Starrekijker nam sijn schikkingen / en seide den Koningh sekerere hooghte / waar op hy vast kon gaan. Dit gedaen sijnde / soo gaf den Koningh in 't hemelrijk ordje / dat men de grond van de Terrasse, in die eigenste nagte drie of viervingeren sou verhoogen / het welke met een wierd uitgeboerd. Den Koningh liet den volgenden morgen den Starrekijker weer ontbieden / hem seggende / na dat hy den selven had op de Terrasse gebzaght: Gisteren-abond sprak ik met iemand / van 't geen gy my wegens de hooghte van dese plaats gesegd hebt / maar hy hield staande dat gy u bedrogen had. Heer Koningh / seide de Starrekijker / ik soude durven geloben / dat ik my niet bedrogen had. Geest ter degen acht / herbatte de Koningh / en als dan sullen wy die geene beschaamd maken / die pretenderen bequamer te sijn als gy. Wantsonds begon hy sijn speculatiën op 't nieuw te maken / wanneer den Koningh bemerkte dat hy en van couleur veranderde / en seer verlegen scheen. Maar eindelyk tot den Koning naderende

Spanjaarden seer geestig in 't opstellen van verrellingen.

Spaanse Groot-sprekendheid.

Aardigh voorval tussen Philippus de Vierde, en een Starrekijker.

de / gaf dit aanmerkelijk antwoord: Heer Koningh / 't geen ik de eere had gisteren-abond aan uwe Majestejt te seggen / was waaragtigh: Maar tegenwoordigh bevinde ik / dat of de Terrasse iets geresen / of dat den Hemel iets gesakt moet sijn.

Toledo.

Van Madrid / en de Koninghlyke Huisen; dewelke wy nu tot genoegen beschouwd / en soo ik hoope H. Ed. daar van de verwagte voldoeninge gegeven hebben; keeren wy weder tot het besighen der obergige Steden van Nieuw Castillen; onder welke sonder tegenspraak het vermaarde Toledo den voorrangh heeft. Ik noeme het selve vermaard / om dat het niet alleen ten tijde van de Mooren een Koninghlyke Sitplaats is geweest / maar ook ten tijde van de Christenen / tot dat Philippus de Tweede / en syne Nabolgers / om reden inde beschrijvinge van Madrid aangetoond / den Setel des Koningrijks derwaarts verplaatst hebben: 't welk egter niet en belet / dat den Wartsbisschop van Toledo niet Primaat van gansch Spanjen / en de eerste naast den Koningh is / en dat Toledo selfs in alle Staatsche vergaderingen den voorrang heeft: wordende Madrid niet anders als een Bragt in deselve aangewerkt. Ook kan men niet ontkennen / dat de Koningen van Spanjen tot op den huidigen dagh / sich selven seer vercrlijkt houden / met sig Koningen van Toledo te noemen.

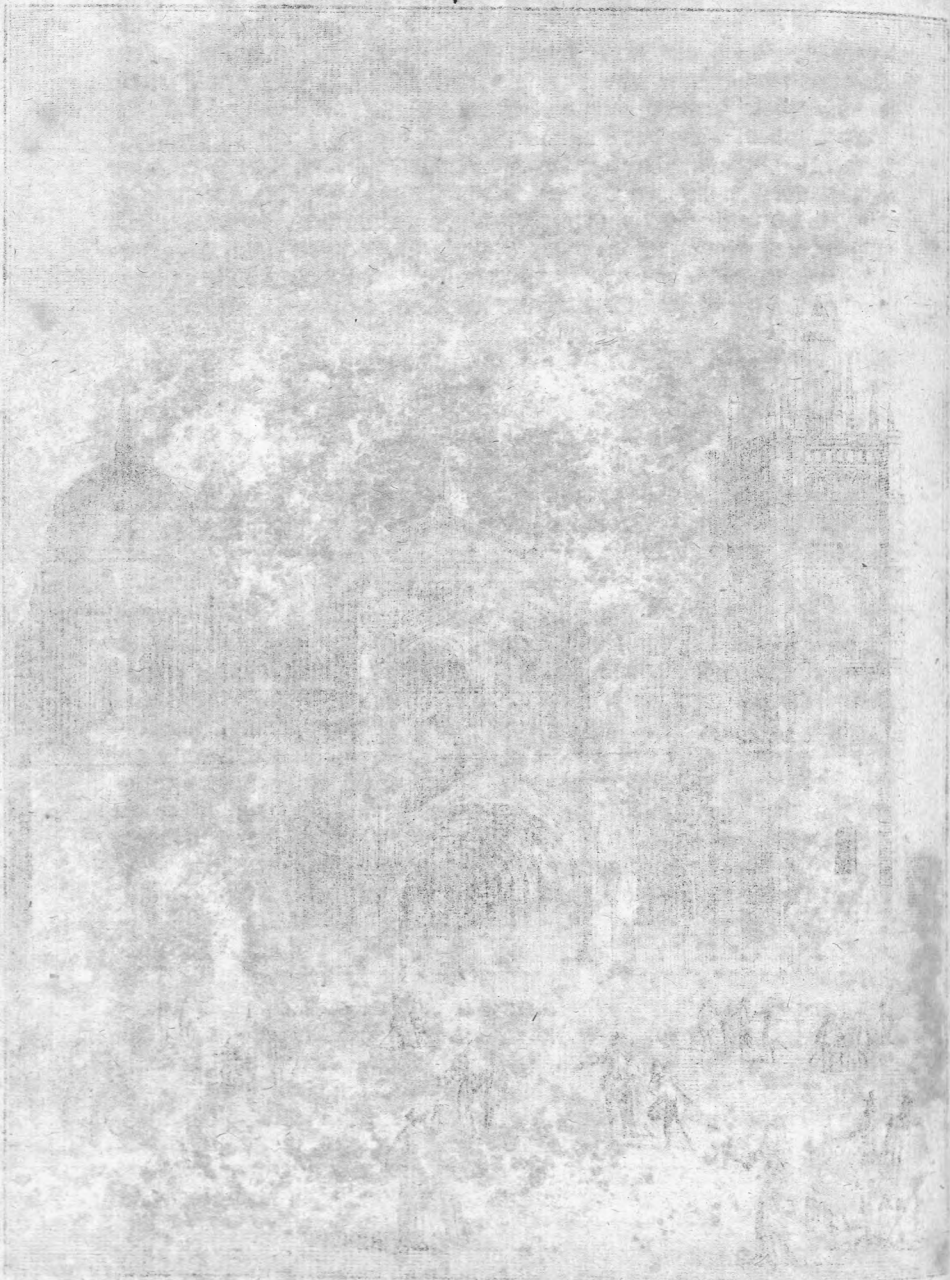
Dit Toledo nu / 't welk eigendlijk de Hoofdstad van Nieuw Castillen is / is gelegen aan de Riviere Tagus / op een Kotsagtige en steyle hoogte / veertien mijlen ten zuiden van Madrid. Dese Stad is seer Oud / en ook edelijk groot: want men teld'er seiven en twintigh Parochien / agt en dertig Kloosters / en seventien opene Marktplaatsen. Dooz de rest isse vermaard / dooz seventien Concillen / die daar sijn gehouden / 't welk nergens anders is gebruid; dooz de vergaderinge van het Parlement van Castillen / 't welk daar sijn Sitplaats heeft; dooz de Hooge School / en dooz het Wartsbisdum / 't welk het eerste van Spanjen is. Ook soude deselve sterck genoegh sijn / als wordende by na geheel omringhd dooz de voorszreven Riviere Tagus / en vooz de rest met diepe gragten / en een goede muur boozsien sijnde / ten waer de naburige Bergen daar niet te veel over commandeerden. De Straten van Toledo sijn gansch niet ruim / en om datse niet veel beter bebloed sijn / soo sijnse ook byz moeielyk te betreden. Hier van daan is het / dat de meeste luden van aansien sich daar van Praagzetels of Rosbaren bedienen. Te meer om dat de Stad op een Kotsgeboutor sijnde / wiens ongelykheid deselve op de eene plaats hoogh / en op de andere laagh maakt / men daar by na geen Carossin / als omtrent de Plaza Mayor kan gebruiken.

Maar het voornaamste dat tegenwoordigh tot Toledo te sien is / is de Groote / of Cathedrale Kerk / die vooz een van de schoonste van Europa gehouden word. De Spanjaarden noemense el Santo, of de Heilige; 't sy om de Reliquien diese daar bewaren / of om eenige andere reden. En waarlyk indiense soo langh en hoogh was / alse wel byeed

J. Jansvelt. fecit

De Grootte Kerk van Toledo, van de Spanjaerden voor de Schoonste van Europa gehouden.

o G... Kirk van I...
... van I...

breed is/ sy sou niet als te scaper syn / en booz een uitnemend werk-
 sijn kunnen passeren. Se is met verschelde schoone Kapellen verclerd/
 die soo groot syn als gemeene Kerken; en alle van Goud en Schilder-
 ryen blinken. De booznaamste daar van syn die van de Maaghd
 Maria / van S. Jacob / van S. Maarten / van den Cardinaal
 Sandoval / en van den Connestabel de Luna. Onder anderen is'er
 een / waar in de Aartsbisschoppen begraven worden / die van enkele
 Marmer is gebouwt / en waar in der selber namen slaan aangetee-
 kend / onder welke ook den Aartsghertogh Albertus van Oostenryk ge-
 bonden word / waar by de volgende woorden staan:

BELGARUM REBELLUM, ET GALLORUM HOSTIUM
 PROFLIGATORI.

Dat is:

TER EEREN VAN DEN OVERWINNAAR DER WE-
 DERSPANNIGE NEDERLANDERS, EN FRANSE VYAN-
 DEN.

In de muur van het Chooz is een gat of holligheid / uit het welke
 sy willen / dat een Fontein is komen springen / eenige dagen na mal-
 kander / dienende om den dorst der Soldaten en Burgerz te lesschen /
 doen sy het belegh tegen de Mooren uithielden / en by gebrek van drank
 by na verstikten. By welke gelegenheid ik H. Ed. als iets bysonders
 moet seggen / dat'er niet een eenige Fontein in dese gansche Stad ge-
 sien word; maar dat men om water te bekomen / tot aan de Tagus
 toe moet afklimmen: het welke soo moeielijken saak is / dat niet te be-
 grijpen is / hoe een Stad als dese nogtans soo volkryk kan sijn; wo-
 dende hier over de tien duysend menschen geteld / die sig met den handel
 van Zpde en Wollewerken generen / of daar van dependeren.

Om hier in te boozsien heeft seker Italaan / Janello Turiano Cre-
 monense genaamt / een Waterkonst uitgebonden / waar mede men
 het water uit de Riviere sefs tot in het Kasteel / t welk boven op de Kots
 gelegen is tot gerief der Angeseutenen / distribueren kan. En mag dese Wa-
 terkonst wel mede booz een van de aanmerkelijchste dingen tot Toledo
 gehouden worden. Ter plaatse daar dit water in de bakken bald / is
 de Brugge ober de Tagus / die van gelijken van een sonderlinge bouw-
 konst is / niet tegenstaande deselve maar een enkele boogge heeft.

Maar om weder tot de Kerk te keeren; digt by den ingangh van de
 selve; te weten by de Duce / Puerta de nostra Sennora genaamt / die
 van enkel metaal is / en noit dan op hooge Feestdagen geopend word;
 staat een Marmer Pylaar / die in gzoote eere word gehouden / om
 dat de Maaghd Maria daar op aan den Helligen Alfonso sou versche-
 nen sijn / om hem tegen de Mooren aan te moedigen. Sy is in een

Water-
 konst tot
 Toledo.

154 Nieuwe Historische Reisbeschrijvinge van
ijfere tralie besloten / en men kan deselve door een klein venster tuffen.
Boven deselve staat geschreven : Adorabimus in loco, ubi steterunt pe-
des ejus. Wy sullen aanbidden / ter plaatse daar hare voeten gestaan
hebben.

Tussen ieder Setel der Canoniken in de kerk / is een Marmere Py-
laar / en het Beeldwerk van geheel de kerk is seer schoon / en teder
uitgehaald. Het Tabernakel is soo groot / dat het op den H. Sacra-
ments-dag / door dertigh mannen moet gedragen worden. Het is
van berguld Dermalloen / en eindighd boven met verscheide pieten /
als Klokoornen / en is van een uitgelesen arbeid / bedekt met Eng-
len en Cherubijnen. Daar binnen staat nog een ander Tabernakel /
van louter goud gemaakt / en soo veel uitnemende Geskeenten booz-
sien / dat men'er de rechte waarde onmogelyk van sou kunnen begroo-
ten. De Schotelen / de Kelken / en de Ciborten / sijn niet minder ka-
stelyk / en alles schitterd daar aan van gzoote Diamanten / en Orien-
taalsche Peerlen. De Sonne / waar in het H. Sacrament word ge-
feld / mitsgaders de Kroonen van de Maagd Maria / en desselfs rok-
ken / sijn de heerlykste dingen / die een mensch met oogen kan aan-
schoutwen.

Groote in-
komsten
van den
Aartsbis-
schop van
Toledo.

Maar H. Ed. sal soo veel minder reden hebben ; sijn over dese din-
gen te verwonderen / wanneer hy bedenkt / hoe gzoote inkomsten den
Aartsbisschop van Toledo heeft / en dat het billijk is / dat dan het an-
dere daar mede ober een kome. De gemelte Aartsbisschop van To-
ledo / heeft / soo wanneer hy met een Cardinaal is / gelijk den tegen-
woordigen Aartsbisschop Portocarrero / drie honderd en vyftigh duif-
send Rijksdaalders jaarlykse inkomsten ; en de kerk selve heeft tot
onderhoud van haar gebouw / jaarlyks diergelyke honderd duifend
Rijksdaalders. Voegd hier noch by / beertigh Canoniken / die jaar-
lyks ieder duifend Rijksdaalders hebben : Den gzootten Diaken / die
alleen beertigh duifend Rijksdaalders heeft : drie Aartsdiakenen / waar
van de eerste vyftien duifend Rijksdaalders heeft ; de tweede twaalf
duifend ; de derde tien duifend : En de Diaconne van gelijken tien
duifend. Nogh is'er een oneindigh getal van Kapellanen / van Kler-
ken der Kapellen / en van personen / die de uitdeelinghe der Stations
onfangen. Onder anderen is'er de Kapellaan Major van de Kapelle
de Los Reyes, die een jaarlyks inhomen heeft van twaalf duifend
Rijksdaalders ; en ses andere onder hem / die ieder duifend Rijksdaal-
ders hebben.

Van het Paleis van den Aartsbisschop sal ik H. Ed. niet anders zeg-
gen / als dat het seer groot / aloud / en uitnemende wel is opgeschikt /
inboegen dat het ten vollen ober een komt met den luyfter en het aansien
van die'er den bewoonder van is.

Alcaçar
van Tole-
do.

Spndelyk is den Alcaçar / of het Kasteel van Toledo / een gebouw /
't welk sijn aanmerkinge soo wel als het boozgaande waardigh is. Het
selve is op een seer hooge en sieple Rots gebouwt / en het gesicht daar
van

van wonderbaarlijk. Dooz de Doozt is een seer gzoote plaats / daar na komt men in een Binnen-hof / honderd seftigh boeten langh / en honderd dertigh boeten byeed / verclerd met twee rpen van Gallerpen / hebbende in de lenghte tien rpen Colommen / ieder van een eenige steen gemaakt; en in de byeete agt rpen / al het welke een seer schoone uitwerkinge maakt. Maar het gene noch veel meer behaagd / is de trap / die aan het einde van het Binnen-hof is / en die hondert dertig boeten beslaat / die het selve in de byeete heeft. Na dat men van eenige trappen daar van is opgeklimmen / verdeeld deselve sig in twee / en men moet met waarheid bekennen / dat het een der schoonste van Europa is.

Enige mijlen buiten Toledo is een Bosch / het welke Dehesa de las cien Donzellas , dat is / her Bosch der honderd Jongvrouwen, word genaamt. By den ingangh soo wel als by den uitgangh van dit Bosch / siet men de uitlegginge van dit woosd / op een seer grootem Steen uitgehoutwen; waar van ik A Ed. in 't kort het volgende verflag ga doen.

Bos van
honderd
Jongh-
vrouwen.

Ten tijde wanneer de Mooren sich meester van het grootste en beste gedeelte van Spanjen hadden gemaakt / maaktense een contract met Mauregat / Koning van Leon / waar dooz den desen sig verplighte / haar een jaarijke Tribut te geven van honderd jonge Dogters / bystig Edels / en bystig onedels / maar al te gaar Christen kinderen; waar dooz sy hem / tegen Alfonsus de Tweede / by te staan beloofden / en in syn onrechtvaardige possessie te helpen bevestigen. Dit nu wierd van de Nasaten van Mauregat agtervolgd / of ten minsten dooz de Mooren geesicht / tot op de tyden van Ramirus de Eerste / die in plaats van dese schandige Tribut te betalen / de Mooren by Clavpo dapper afklopte / en haar dooz een tijd langh / de lust dede overgaan van deselve te eyschen. Andere meenen dat deselve eerst ten vollen sou wesen afgeschast / na dat sommige Ridderg uit Gallicien de Mooren / die den voorszjeben Tribut quamen te eyschen / verslagen hadden: Het welke synde geschied in een Bosch / dat vol Dijgeboomen was / soo wierden de Bezijders van dese elendige Figueros genaamt / welk geslagte tot op den huidigen dach noch een van de Doozlugtigste Familien van Spanjen is. Wat hier van sy of niet / de Mooren betraude dese Dogterg in een Kasteel / 't welk geboutwd was in het Bosch / waar van wy tegenwoozdigh spreken / tot tijd en wijle datse gelegenheid hadden / omse na Africa over te senden / of anders na haar welgevallen daar van te disponeren.

Maar het Koningenk van Spanjen / nu ten eenemaal van de heerschappye der Mooren bezijd synde / soo hoght den Cardinaal Zircio / Warts-bisschop van Toledo / het voorszjeben Bosch en Kasteel / in den jare 1573. en boutwde aldaar een convent dooz honderd jonge Dogters / de helfte Edels / en de helfte Onedels; en dat ter gedagtenisse van dien schandigen Tribut / waar van wy soo eben gesproken hebben.

ben. Hier tegens waren dese verpligt om Casa Limpia te toonen/dat is/
dat se van oude en opregte Chyristen Familien afkomstig waren/sonder
met Joden of Heiden vermengd te sijn. Dit convent/ 't welk meer dan
byfen dertigh duysend Ducaten inkomsten heeft/ is eindelyk in Toledo
overgebragt / alwaar het selve als noch gebonden word. Men laet'er
dese Dogters in / op den ouderdom van seven jaren ; en wanneer se tot
een bequamen ouderdom gekomen sijn / en genegenheid hebben om te
troutwen / soo geeft men haar niet alleen die bypzigheid / maat noch
daar en boven duysend Rijksdaalder\$ booz de gemeene / en twee duysend
booz de andere / tot een Mitset.

Alcala de
Henares,

Alcala de Henares wierd ten tijde van Alphonsus de Vijfde / Al-
cala S. Justi genaamt / alsoo die Heilige man / beneffens sijn broeder
S. Paffoz / onder den Landboogd Decianus / buiten dese Stad de
Kroon der Marcellaren ontfangen heeft : Maar hedendaaghs word
deselve in 't Latyn Complutum genaamt. Se leid / gelijk wy gehoozt
hebben / in Nieuw Castilien / op een bzugtbare grond / in een lustigen
hoek / op een vlakke / aan de Riviere Henares ; welk woord eigentlijk
een hoop hop beteekend / alsoo het selve daar in overbloed gebonden
word. Deselve is na de gedaante van een Obaal geboutwd / en booz-
sien met deftige huisen / insonderheid met schoone lange straten / die
aan beide syden oerwelfde gangen hebben / waar onder de Kamers
en Koopluiden treffelyke Waren en Koopmanschappen verkoopen. Al-
tes is hier in soo grooten overbloed / als in eenige Stad van Spanjen :
de Koningh heeft'er sijn bysonder Paleis / en de Hooge Schoole word
booz de aanzienlykste gehouden / na die van Salamanca. Den Car-
dinaal Aarts-Bisschop van Toledo / Franciscus Ximenes heeft desel-
ve gestigt ; en alhier op sijn eigen kosten / die ober de sestig duys-
end ducaten bedroegen / de Biblia Complutensia , in den jare 1515. la-
ten drukken ; behalven dat hy'er nog een heerlyke Bibliothek heeft
opgereggt. Hy selve leid in de Kerk van het Collegie begraven / met die
navolgende Gzasschryft :

Condideram Musis Franciscus grande Lyceum :
Condor in exiguo nunc ego sarcophago.
Prætextam junxi Sacco, Galeamque Galero,
Frater, Dux, Præsul, Cardineusque Pater.
Quin virtute mea junctum est Diadema Cucullo,
Quum mihi Regnanti paruit Hesperia.

Dat is :

Ik had een heerlyk School den Musen opgereggt,
En ben nu selver in dit kleine Graf geleght.
Den Tabbaard by den Sak, en mijnen roeden Hoed
Vervoege de ik by den Helm, de Letters by het Bloed :

Een Broeder, Vorst, en Hoofd der Kerk, en Cardinaal.
 Dus paart sig, door mijn deugd, en Kroon en Kruijn, hoe kaal
 Geschooren: in den tijd, dat Spanjens groote Rijk
 Stond onder mijn gesagh; 't welk thans leid in den slijk.

Dooz het gemelte Collegie staat een heerlijck gebouwt / 't welk met
 een ketting ombangen is. Aan 't inkomen staat Philippus de Tweede/
 en andere Weldoenders van dese Academie / waar onder ook den Hertog
 van Lerma / dien beide oogen sijn uitgetrabt / gebonden word.
 Nogh is'er by dit Collegie een Franciscaner Klooster / in welkers eene
 Kapelle S. Juliaan / met twee andere Heiligen / en in de andere S.
 Diego / leggen.

Guadalaxara, andersins Guadalajara, is een Stad in Nieuw Casti-
 llen / gelegen op een kleine heubel / aan de Riviere Henares / blet mij-
 len boven het voozscheben Alcala: waar van niet anders te seggen
 bald / als dat het een kleine Stad met oude muren is / die noghtrans
 seer bequame huysen heeft. Nogh heeft'er den Hertogh van Insan-
 tado een pragtigh Paleis / en men siet'er een Wapenhuis / dat van
 alle nootwendigheden tamelijck wel vooz sien is.

Guadala-
xara.

Cuenca, 't welk ook Concha word genaamt / is een Stad in Nieuw
 Castillen / gelegen tussen seer hooge en routwe Bergen / in het Spaans
 genaamt Sierra de Cuenca, ter plaats daer de Riviere Guesca in de
 Xucar bald. Se heeft een Bisdom / ahangelijck van Toledo / waar
 van het omtrent dertigh mijlen ten Westen gelegen is.

Cuenca.

Alcantara, in 't Latijn Norba Cæsarea, en Pons Trajani, is een
 Stad in Nieuw Castillen / hoewel andere die tot Estremadura reken-
 nen / gelegen op de Riviere Tagus / waar ober deselve een seer heerlij-
 ke / oude steene Brugge heest / die men wil dat dooz den Keiser Tra-
 janus gestigt is: hebbende ook de Stad selve daer van sijn laarke be-
 naminge gekregen. Die heerlijck siuk wercks / heest in de lengte ses-
 honderd en seventigh voeten / en in de bzeete agt en twintigh / rusten-
 de op ses getwelfde Boogen of Pylaten. Alfonso de Regende / Ko-
 ningh van Castillen / gaf in den jaare 1214. dese Stad aan seekere
 Ridderg / die sederd dien tijd de Ridderg van Alcantara genaamt sijn.
 Het Grootmeesterschap van dese Ordze is verenigd aan de Kroon
 van Castillen / en de Ridderg van deselve mogen sich / volgens een
 bpfondere permissie / in den houwelijcken staat begeben / sijnde haar
 het selve om goede redenen / in den jaare 1540. toegefaan.

Alcantara.

Ciudad Real, andersins el Pozuelo, en in 't Latijn Civitas Regia,
 is een kleine Stad in Nieuw Castillen / gelegen in het fameuse Land-
 schap de la Mancha / drie mijlen van Calatrava / en eene van de
 Guadiana; en die tegenwoozdigh de minste ober een homste met
 sijn benaminge heest: Woordende boven dien van dagh tot dagh
 nogh erger.

Cuidad
Real.

158 Nieuwe Historische Reisbeschrijvinge van

Besluit.

Thans diende ik H. Ed. wel met eenen een beschrijvinge van het Hof van den Koning van Spanjen / en van de Regeeringe deser Landen te geben / om dat dit de plaats is / daar dese dingen wel het beste schijnen te voegen : Maar alsoo het voozgaande reeds soo verre is heen geloopen / en dat wy van de overige Landen / tot de Monarchie van Spanjen behoorende / noch alvoorens een woord hebben te spreken / soo sullen wy 't vooz ditmaal by het tegenwoordige laten berusten / en de rest tot nader en ruimer gelegenheid sparen : H. Ed. ondertussen verskerende / dat ben en blijve met alle eerbiedigheid en oprechtigheid.

MYN HEER, &c.

SESDE

SE VENDE BRIEF.

Behelſende een kort verhaal van de Landen en Koningrijken, tot de tegenwoordige Monarchie van Spanjen behoorende, en wel voornamentlijk van de West-Indiën.

MYN HEER,

Nadat ik in mijn boozgaande een genoegſame beſchryvinge van het Koningrijk van Spanjen / booz ſoo verre het ſelve in ſijn epgen gelegenheid en geſtalte woꝝd aangemerkt / had gegeven / ſoo diende ik in mijn tegentwoꝝdige ook wel iets van de andere Landen en Koningrijken / die tot het liſchaam van deſe boozſchreven Monarchie behooren / en deſelbe als in tegerende ledematen uitmaken / te ſeggen. Want of wel mijn booznaamsſte oogmerk iſ / een volkomen beſchryvinge van Spanjen / in ſiſ ſelven aangemerkt / t geben; en dat ik dus verre / geliĳk ik hoope / na genoeg / en na den eiſch van ſaken / daar aan voldaan hebbe: Soꝝ was het egter onmogeliĳk / mijn andere oogmerken te bereiken / dat iſ / beneffens andere byſonderheden / een behoꝝzliĳk en nauwkeurig verſlag te doen / van de ſterkte en ſwakheid / vermogen en onberoging van dit Koningrijk / ſonder de leden van het ſelve in behoꝝzliĳke opmerkinge te nemen: niet om datſe tot het Koningrijk / maar om datſe tot de Monarchie van Spanjen behooren / en deſelbe ſoo eigendliĳk uitmaken / als de Staten en Provincien hier booren beſchreven / het Koningrijk.

Spanjen dan / ten opſicht van de uitgeſtrektheid der Landen daar toe behorende / mag en moet tegentwoꝝdig booz de grootſte en magtiſte ſtaat van de ganſche wereld gehouden woꝝden; en men kan daar van ſonder enige bergzootinge / en op de allereigendliĳſte wiſe / van de wereld / ſeggen: Dat de Sonne noit ten eenemaal over deſſelſ Landen ander gaat; ſoo verre / ſoo wyd en ſyd / ſijn deſelbe in Europa / in

Spanjen
een der
grootſte
Staaten
van de
wereld.

Asia/

160 Nieuwe Historische Reisbeschrijvinge van
Asia / in Africa / in America / en in alle hoeken des werelds ge-
legen.

Groot-
er als
certijds
het gebied
der Ro-
meinen.

De beste ook de Romeinen haar Landpalen in voorszeden tijden heb-
ben uitgeset / die selfs / gelijk wy gehoort hebben / meester van Spanjen
waren : soo heeft nogtans de uitgestrektheid van haar gebied / by dat
van de Koningen van Spanjen / die sedert Karel de Vijfde / en Phi-
lippus de Tweede / op den Croon hebben geseten / niet mogen halen.
Dan dat van Alexander de Groot; die beneffens Persien / Babilo-
nien / &c. ook een groot gedeelte der Indien bedwongen heeft / wil ik
niet eens reppen. Ook en is'er noit Doest / of Monarchie / in de we-
reld geweest / die soo veel Landen heeft beseten / als de tegenwoordige
Koning van Spanjen.

En tegen-
woordig
dat van
den Turk
en den
Keiser van
China.

De grootste Staten / die tegenwoordig in de wereld bekend sijn / sijn
die van den Keiser van China / en van den Grooten Turk. Maar
belangende de Landen van den Keiser van China / deselve mogen niet
makhaender een weinig grooter sijn / als ons Europa : en den Koning
van Spanjen / die buiten Europa nog sulke gedeelten heeft / besit
in America alleen veel grooter Landschappen. En aangaande den
Turkschen Keiser / deselve besit nauwelijks het tiende gedeelte / van soo
veel Landen / als tot de Monarchie van Spanjen behooren.

Wat Lan-
den het
selve besit
in de Mid-
delandse
Zee.

En om H. Ed. ingeolge van mijn beloften / daar van een kort
verslag te doen / soo besit den Koning van Spanjen / behalven sijn
Koningrijk / het geen wy nu beschreven hebben / inde Middellandsche
Zee / de Eilanden Baleares die gemeenslyk Majorca en Minorca ge-
naamt worden : En men rekend / dat Majorca tusschen de bystijg en se-
stijg mijlen in den ommetrek heeft. Minorca leid omtrent tien mijlen
inde Dosten van Majorca / hebbende twaalf mijlen inde lengte / negen
inde byete / en bys en dertig in den ommetrek. Ten tweeden de E-
ilanden Piciusa, die twee in 't getal sijn : te weten Yvica, 't welk eer-
tijds Ebusa; en Formentera, 't welk booz desen Ophiusa en Colubria
gennaamt wierd / ter oorzak van de meenigvuldige slangen / die sig in
het selve ophielden. Naast dese heeft hy aldaar het Eiland Sardinien,
't welk by na soo groot is als Sicilien / en door den Paus Bonifacius
de Agte aan de Koningen van Arragon / als een Leem gegeven is.
Van gelijken heeft hy aldaar het boozsehreven Eiland Sicilia, met se-
ben andere daar rond omleggende / die Bolides worden genaamt. Dit
Sicilien is soo vrugtbaar in Wijn en Granen / dat het al ten tijde van
de Romeinen de Koornschuur van Italien, en de Spijskamer van het
Roomsche volk, genaamt wierd. Maar de Inwoonders sijn daar-
om niet een hair te beter. Men heeft al over lang tot een spreekwoord
gehad : Insulani quidem mali, Siculi autem pessimi; dat de betwoon-
ders der Eilanden wel doorgaans een quaad slag van menschen was;
maar dat nogtans die van Sicilien de ergste van allen waren : en de
hedendaagse onderbindinge bevestigd nog de waarheid van het selve.
Tot Sicilien behoort het Eiland Malha, en Gozo; daar Karel de
Vijfde

Dijde aan de Ridders van de Rhodiser Orde tot een leen gegeven/
wannert deselve upt Rhodus dooz den Turk verzeven waren.

Daar en boven besit Spanjen in den Atlantischen Oceaan tegen Welke in
ober de kust van Africa / de Canarische Eilanden , andersints / van den Atlan-
wegen haar vugtbaarheid van Wijn en Supker / Insulæ Fortuna- tiſchen
ta, of de gelukkige Eilanden genaamt; die seben in 't getal sijn / als Oceaan.
Fuerteventura, Canaria, Teneriffa, Gomera, Hiero, Palma, en
Lancelotta: en uit welke de Engelsche alleen alle jaren / in tydt van
Vreede / omtrent de dertien duisend Pypen Canarie Secq afhalen /
ieder Pyp gerekent tot twintig Ponden Sterlings.

Van Italien besit den Koning van Spanjen een groot en booznaam Welke in
gedeelte / als vooz eerst het Koninkrijk van Napels, en de Opper- Italian.
Heerschappye van Siena, beneffens verschepte plaatsen aan den Cos-
caanschen Oever / als Orbitello, Porto Hercule, Telamone, Monte
Argentario, Porto Longone, en het Kasteel van Piombino. Van ge-
lijken het vermaarde Hertogdom van Milanen; het welke / van wegen
sijn ongemeene vugtbaarheid en schoonheid / het Paradijs van Italien,
genaamt word / eben eens als Italien het Paradijs van Europa.
Nog heeft hy op de kust van de Republyke van Genua / de Stad en
Zeehaven Final; waar van hy in den tegenwoozdigen Oozlog / met
het debarqueren der Franse hulp Croepen / een aanmerkelyk booz-
deel getrokken heeft.

In de Nederlanden heeft Spanjen nog verschepte magtige Pro- Welke in
vincien / in de welke ook veel groote en tresselyke Steden sijn: niet de Neder-
tegenstaande seben Prouvintien van deselve sijn afgescheurd / en dat den landen.
Koning van Spankryk een groot gedeelte daar van heeft oberwel-
digt.

In Oost-Indien / sijnde een gedeelte van Asia / besitten de Span- Welke in
jaarden de Philippynsche Eylanden. De Hoofd-Stad van deselve is Oostin-
Manilla, gelegen in het Eiland Luçon, het grootste en vermaardste dien.
van alle dese Eilanden / hebbende een seer goede Haven en een sterk
Kasteel. De Spanjaarden hebben dese Stad veroverd / in den jaren
1565. In sig seben sijn dese Eilanden van soo grooten nuttigheid niet /
als wel ten opsigte van haar goede gelegenheid. Buiten dat hebben
de Spanjaarden al verschepte malen in bedenkingen gestaan / offe
deselve niet behoorden te verlaten. Maar siende hoe noodtsakelyk
deselve waren / om de Koopmanschappen die upt verschepte gewesten
van Oost-Indien / en insonderhepd upt China / na Manilla gebragt
wierden; omban daar na nieuw Spanjen en Mexico ober te voeren: soo
hebbens dat booznemen niet alleen gestaakt / maar ook de boozschze-
ve Eilanden beter als te boozzen gecultiveert / daar in sayende alderhan-
de Druyten en Granen / die 'er in soo grooten oberbloedt booztkomen /
dat tegenwoozdigh in gantsch Indien nergens beter koop leef togt te
bekomen is / als in dese Eilanden: blyvende deselve alsoo het middel /
waar dooz de Spanjaarden de Communicatie tusschen Oost en West-
Indien open houden.

Welke in
Africa.

In Africa besit hy op de Kust van Mazalquibie / de Steden en vastigheden Oran, Penon, Melilla, en Ceuta, aan de over sijde van het nautw / of de Straat van Gibaltar: een vestinge die de Moozen / sedert eenige jaren herwaarts / dupsenden van haare landsgenoten gekost heeft / en bukten twijffel nog veel meer sal kosten / indiense in haare dwase stijfhoofdigheid volhaarden / en door geen Aytcheemse Magten onderschraagd worden.

Welke in
America.

Wanneer,
en door
wien het
selve ont-
dekt is.

Maar niet alleen de grootste Landschappen / maar ook de grootste Rijkdommen / besit Spanjen in America / of het soo genaamde West-Indien. Dit Land / 't welk niet sonder reden de nieuwe Wereld genaamt word / om dat het bestaat het gantsche Halve rond van den Noordkust / tegen over het gene dat wy bewonen / wierd eerst ontdekt / in den jare 1492. door eenen Christophorus Columbus / een Genuees van Geboorte. Dese / door verschepte reden by sig selven overtuigd sijnde / dat 'er nog andere Landen ten westen van Europa / over de Atlantische Zee / moesten wesen: dede sijn best om dit sijn voorsz / by de Koningen van Engeland en Portugaal ingang te doen hebben; ten einde hy met het noodige Volk en Schepen mogt worden uytgerust / om deselve te ontdekken. Maar langen tyd te vergeefs daarom hebbende aangehouden / en somtijds ook met smaadige woorden sijnde afgeweesen: soo bzagt hy nogtans eindelyk aan 't Hof van den Koning van Castilien soo veel te wege / dat seventien dupsend Ducaten wierden opgezagt / om 'er drie Schepen tot de voorsz. reise / mee uit te rusten. Dese togt van sulken gelukkige uitwerkinge sijnde geweest / soo wierd deselve in het navolgende jaar herbat door eenen Americus Vesputius / een Florentijn van Geboorte / die van tyd tot tyd grooter ontdekkingen van dese Landen dede / waarom deselve tot op den huidige dag ook nog onder de naam van America bekend sijn.

Anderse / insonderheid de Engelse / willen betweren / dat America al in den jare 1190 ontdekt sou sijn / door eenen Madoc / een Zoon van Owen Guilmeth / Prinz van Wallis; die tot twee verscheiden malen derwaarts sou sijn gereist / en eindelyk in dat Land gestorven. Ook soude hy een Vestinge gebout hebben op Florida / of Virginia / of gelijk sommige willen / op Mexico. Maar een van beiden dunkt my dat waar moet sijn; of dat al het gene dat van desen Madoc segeft word / verdigd is; of dat den selven een seer elendige ontdekkinge van dese Landen gedaan moet hebben. Want anders / wat reden is 'er dat men het bervolg van dese ontdekkinge / en de togten derwaarts / die soo geweldig profitaabel waren / tot over de drie honderd jaren gestaakt sou hebben? Of indien men het selve van te vooren verstoft / of selfs vergeten had: wat reden was 'er dat men het selve sig op de ernstige instantien van Columbus niet te binnen bzagt? sijn misflag niet verbeterde? en om het selve te velliger en te voordeeliger te doen / sig van so gunstigen gelegenheid bediende? 't Is seker dat dese Landen op de eigenste wijze als andere / door de nakomelingen van Noach / bevolkt sijn / en dat men by Plato / Seneca / en andere / passagien vind / die enig-

eenigfins te kennen geben / als of die luiden van gedagten waren geweest / dat'er behalven de bekende wereld deelen / nog andere onbekende Landen waren / boven het Eiland Thule / synde het gene dat wy tegenwoordig Island noemen / het uiterste van allen dat ten tyde van de Romeinen bekend was / waarom het ook van Virgilius wel exprefselijk Ultima Thule genaamt wierd. Maar men vergebe my / dat dese dingen / die by sommige vooz Orakelen gehouden worden / by my niet hooger als giffingen / finspeelingen / en hoogdravende fpreekwijzen te boekte staan. Waarom'er niet eer een vaste onderbindinge van genomen / waarom die kenniffe niet eer in 't werk gefield ? Was'er een Datte in de Wereld / die begeertig was nieuwe Landen te ontdekken / en onder haar geweld te brengen : soo was het die der Romeinen. Porcius wist in fijn tyd ook felss van de Roomfche Koopluiden al te seggen :

Impiger extremos currit Mercator ad Indos.

En van Cefar segt Propertius:

Arma Deus Cefar dities meditatus ad Indos.

De eene om winst en boozdeel te behalen / de andere om Schatten en Koninkrijken onder fijn geweld te brengen. Voegt hier by / dat Seneca / Aristoteles / en Thodorus Siculus eenparig seggen / dat dese Landen maar eenige dagreifen van Spanjen fouden gelegen fijn; 't welk met de gelegenheid van America niet de minste over-een-komst heeft. Op fijn beste genomen / datse de Azores / of Vlaamse Eilanden daar booz verftaan hebben / die by toezal van storm / of diergelijke / booz dese of gene ontdekt mogten fijn / gelijk de eigen woozden van de twee laatstgenoemde niet duiflerlijk te kennen geben.

Ik beftuit dan uit dit alles / dat men ten onrechte de eere van dese ontdekkinge Columbus foekt te onttrekken. Want wat de bevolkinge van dese Landen aangaat / defelbe kan op een gansch andere wijze begrepen worden : 't fpa dat men onderfeld / dat de Pakomelingen van Noach dertwaarts gekomen fijn uit het Noozden / of uit het Land van Jesso / 't welk ligt aan America paald / en van Asia niet anders als booz twee kleine Zee-engtens gefcheiden is.

't Is niet te begrippen wat schatten de Spanjaarden in America bonden / en nog minder wat wreedheden fpa tegen de arme Indianen pleegden. Onder de Regeringe van Karel de Vijfde ging'er Franciscus Pizzarrus na toe / en ontdekte het Koninkrijk van Peru. Cefar stond nam hy Attababila gevangen / die in de plaats van fijn Vader Suma Capa / Koning van Peru / gefucebeert was / hem soo veel goud booz fijn vansen / afpersende / als tuffen vier picken in het vierkant kon geflapeld worden. Onder defelbe Regeringe gingen de Spanjaar-

En op war
wijfe be-
volkt.

Ongehoor
de wreed-
heden der
Spanjaar-
den tegen
de India-
nen.

jaerden nog eens na Mexico / onder haar Bevelhebber Coztez / en bezeeben onuitsprekelyke wreedheden / niet alleen tegen het onnossele volk / maar ook tegen den Keiser selve. Coztez had de onbeschaamdheid / van hem ter pleye te brengen / en dat / om dat hy hem sijn verborrogen schatten sou ontdekken / maar dese soo groot niet bindende / als hy sig verbeeld hadde / deed hy hem daar en boven nog ophangen. Men diende een gansch Volumen te maken / indien men alle die grootwelen wilde beschrijven / dese van tijd toe tijd tegen dese elendige hebben in't werk gestelt : Inboegen dat het geen wonder is / dat de bekeeringe van dese luiden tot het Christen geloof so segten voortgang heeft gehad / en dat die gene die nog in schijn daar toe bekeerd werden / soo segte Christenen waren. Men verhaald van enen / die soo verre in de gronden van het Christendom onderregt was / dat hy op het point van sijn leven staande / den Doop wilde ontfangen : Maar gebraagt hebbende of er ook Spanjaarden in het Paradijs souden sijn? en tot antwoord bekomen hebbende van ja / keerde hy weer te rugge / en bolherde in sijn ongelooft : Dooz reden gevende / dat het Paradijs geen plaats van ruste nog vermaak kon sijn / wanneer'er sulke goddeloose menschen waren / en dat hy'er by gevolge niet wesen wou. Vaderhand heeft Karel de Vijfde daar omtrent eenige veranderinge toegebracht / haar verbiedende datse op die wijze met die arme menschen niet souden omfzingen. Maar alsoo gedane dingen geen keer hebben / soo sullen de boozschzebe grootwelen ten eeuwigden dage van de wreedheid der Spanjaarden getuigen. Mijn's oortheils haddense moeten bedenken / wat verzuikinge en elende sy onder de heerschappye der Mooren / in haar eigen Landen over de seben honderd jaren hadden uitgestaan / waarbanse nu pas verlost waren ; in plaats datse nog grooter wreedheden aan onnossele menschen betoonden / die haare als vzienden ontfingen / en alles watse begeerden ten besten gaven. Sed naturam expellas furcâ, tamen usque recurret.

Notabel
voorbeeld
van een
bekeerde
Indiaan.

Of den
Paus magt
hadde, het
selve aan
een ander
te schen-
ken.

Egter kon den Paus Alexander de Sesde goedbinden / den eigendom van dese Landen / dooz een solemnele Bulle aan Ferdinand de Vijfde / en de navolgende koningen van Spanjen / te schenken. Maar de Indianen sulks vernemende / toonden datse soo barbarisch niet waren / alse wel van sommige verstaen wierden / seggende : dat den Paus wel een wonderlijk Man moest sijn / dat hy de goederen van andren weg schonk / waar aan hy selve de minste eigendom niet had. Andere soeken dat goet te maken / met te seggen / dat de boozschzebe Donatie op een geestelyke wijze verstaan moet worden / en dat in deser boegen : te weten dat den Paus een Geestelyk Persoon / en het Hoofd der Kerke synde / de goederen der ongeloovige wel aan de geloobige had mogen schenken. Stabaft dan grooten Mogel / Turk / Persiaen / Keiser van China / &c. wanneer den Paus eens weer een luim krijgt / van u alle soodanigen Bziesje 't hups te stieren : Want inderdaad den Hepligen Vader heeft nog kinderen genoeg / die met

dier gelijken geschenken niet kwalijk souden te vreden sijn / mits dat sp'er het effect van hadden. Maar in allen gevalle de Paus had magt gehad / de goederen en Landen der Indianen weg te schenken / terwylse Heidenen en Ongeloofbige waren : ten minste dat hy haar deselve weerom gaf / naa dat se dooz sijn sozgen tot het Chyisten Geloof bekeerd waren.

Maar de Spanjaarden hebben een regel die by vastter gaat / en dese heet Gaudeant possidentes. 't Is haar genoeg dat sp'er het besit van hebben / en soo lange als se dat kunnen behouden / geloobe ik niet / dat se sig om de rest bekommeren sullen.

De Spanjaarden dan besitten niet alleen het grootste / maar ook het beste en boornaamste gedeelte van dese Landen : vooz hoedanige sonder tegenzpreken de Koningrijken van Mexico en Peru, beneffens de groote Eilanden van Hispaniola, Cuba, en Porto Rico, te rekenen sijn. Dese beneffens de oberige plaatsen / die de Spanjaarden in de West-Indien besitten / maken omtrent twee derde deelen van het geheel uit : de rest besitten de Engelse / Franse / Hollanders / Sweeden / Deenen / Portugiesen / en eigen Inboozlingen; waar van sommige nog vooz een gedeelte vzeemd en onbekend sijn.

Spanjaarden besitten het grootste en beste gedeelte van West-Indien.

Belangende de Landen van America / die tot Spanjen behooren / deselve worden tegenwoordig bewoont dooz vyfderhande soort van menschen. De eerste sijn de Spanjaarden, die van tijd tot tijd op het nieuw uit Europa derwaarts komen / en in alle de bedieningen des Lands gesteld worden. De tweede sijn de Criolli, synde die gene die uit Spaanse Ouderen in America gebooren worden. Dese worden in tegendeel tot geen publyke bedieningen toegelaten. De reden daar van is / dat se in America gebooren synde / het selve vooz haar Vaderland houden / en daarom die regte suyt en liefde vooz Spanjen niet hebben : het welke den Koning doet vzeesen / haar eenig gebied in handen te geven / op dat se daar dooz geen occasie mogen hebben / van sig van sijn belangens afte sonderen / en factien / verdeckheden ; en wat dies meer is / aan te regten. Hier by komt / dat dese Criolli de natuurlijke Spanjaarden / die in Europa gebooren sijn / in haar herte haten. 't Is uit die eigenste vzeese / dat den Koning van Spanjen de Gouverneurs en Onder Koningen aldaar niet langer als drie / of ten langsten by jaaren / in haar bedieninge laat continueren / op dat sp'er sig dooz langer verblijf / niet te vast mogen setten / en een schadelijken aanhang tegen den selven maken. Dese nu weer in Spanjen t' huys gekomen sijnde / worden in den Raad van Indien gesteld / als best konnende oordeelen / van 't gene tot den Welstand deser Landen van nooden is. De derde worden genaamt Mesticii, sijnde van Vaders syde van Spaanse / en van Moeders syde van Indiaanse afkomste. Dese worden vooz een gantsch gering slag van menschen gehouden. Die gene die van een Spanjaard en een Mestice ; of van een Mestice en een Spaanse Drouw boozkomen / worden Quatralvas genaamt ; als hebbende drie deelen van

Vijfderfoort van inwoonders van America.

166 Nieuwe Historische Reisbeschrijvinge van
 van een Spanjaard / en een deel van een Indiaan. Hier tegens wo-
 den die gene / die van een Mexicern een Indiaanse Vrouw / of van een
 Indiaan en een Mexice geteeld worden / Thresal Vos genaamt / als
 welke drie deelen van de Indianen / en maar een deel van de Span-
 jaarden hebben. De vierde soort bestaat in de Oude Inwoonders, die
 booz de woede der Spanjaarden sijn overgebleven / en haars gelijken/
 sonder vermenginge met andere / hebben booztgebragt. De vijfde en
 laatste soort sijn de Mooren, of gelijk de Spanjaarden haar noemen /
 de Negros, die in Africa booz Slaven verkogt / en met duisenden her-
 waarts aangeboerd worden / synde den boozschreben handel der Sla-
 ven in dese gewesten seer considerabel. Dit Volk is seer bequaam / om
 allerlepe swaaren arbeid uit te staan / en schijnen als tot de Slavernie ge-
 maakt te sijn; maar ook sijne met eenen seer ondeugende / ontrouw /
 en hardnekkig / en die'er de regte deeg van hebben wil moet se met harde
 spoozen rijden / en gedurig een oog in 't zeil houden. Die van sulck
 een Neger en een Indiaanse Vrouw geteld worden / voeren de naam
 van Mulatten.

Spaanle
 Westin-
 dien seer
 van volk
 ontbloomt,
 en waar
 door.

Des niet tegenstaande soo synde boozschreben Landen / na proportie
 van derselven groote / tegenwoordig met seer weinig Volk beset / heb-
 bende hier in het selve gebrek als die van Spanjen; hoewel upt gantsch
 verschillende oorzaken. De Spanjaarden hebben onder anderen haar
 Land booz een gedeelte ontbloomt / om datse van tijd tot tijd in sulken
 grooten meenigte na de West-indien sijn overgegaan; de eene uit gebrek
 en armoede / de ander om hooger betwint van saken te hebben / en alle
 om aan een beeter soort in te raken; maar de Indien sijn booz de Span-
 jaarden selfs van Volk ontbloomt / en dat dooz de ongehoorde wreedheden/
 grouwelen / en massacres / diese / op haar komst in dese Landen /
 tegen de onnossele Inwoonders / die haar noit gekend / veel minder een-
 nig leed gedaen hadden / op de alder barbaarsche wyse van de wereld
 oeffenden; deselve met honderd duisenden / als schapen ter slagbank
 bryngende; andere dooz onverbzaagelijken arbeid uitroefende / en als
 honden latende sterben / en het overschot in een elendige slavernie bryn-
 gende: wordende sommige van dese ongelukkige dooz dit alles genoot-
 saakt / sig selven het leven te benemen / om van dese elenden verlost te
 sijn. Wat de Spanjaarden selfs belangd / te wreeken de egte en regte
 Spanjaarden / die in haar eigen Land gebooren sijn. Deselve sijn'er
 in soo kleinen getal / dat het te verwonderen is. Ewentwel en moet men
 sig niet verbeelden / dat de geseide Spanjaarden tegenwoordig soo ligt
 uit dese Landen souden wesen te verduyven / synde het nu een gantsch
 andere gelegenheid met deselve / als in voorgesderten tyden. Se sijn niet
 alleen in 't besit van alle de sterktens en basigheden / soo ter Zee / als
 te Lande / maar hebben die nog in veel beter staat gebragt / als van te
 hoozen / insonderheid sekerd die groote veranderinge / die na het over-
 lijden van Karel de Tweede is voorgeballen / en dat de Monarchie in
 handen van een Afsaat van Lodewijk de Veertiende gekomen is.

Egter sijn-
 'er de Span-
 jaarden
 niet ligt
 uit te ver-
 drijven, en
 waarom.

Door dese vastigheden / die alleen in handen van gebooren Spanjaarden / op welkers trouwe men sig volkomen verlaten kan / gesteld worden ; konnense de ober geblevene Inwoonderen / die buiten dat weinig lust en couragie hebben / gemakkelijck in den toom houden : en wat de Nicheemse Spannden belangd / deselve konnense soo veel te gemakkelijcker afkeren / hoe veel te beswaarlijker sp / wegens de afgelegenheid deser Landen / konnen by haar komen : en dat ook uit Europa niet ligt soo grooten getal Soldaten kan worden obr gebragt / als wel vereyscht word / om soodanige plaatsen te vermeesteren : Behalven dat die gene die aldaar nieuwlijck aankomen / van wegen de ongewoonheid der lugt en spijßen / seer dikwijls van siektens worden overvallen / en sterben. Insonderheid sitten de Spanjaarden seer vast in Peru / vermits men verwaarts beswaarlijck te Lande komen kan : en ter Zee is 'er geen ander toegang / als de Zuidelyke wijd afgelegene deelen van America / of uit Oost-Indien ; 't welk alle beide seer moeielijck en verre Reysen sijn / die niet ligt van een groot getal Volk / sonder siekten en andere ongemakken konnen verrigt worden. Doegd hier by / dat dese Landen de voornaamste Conquesten sijnde van de Monarchie van Spanjen / sp ook den grootsten pber en naarstigheit aanwenden / om deselve wel te bewaren.

Belangende nu de Rijckdommen / die de Spanjaarden uit America trekken / deselve komen voornamelijck uit de Koningrijcken van Peru en Mexico / insonderheid leveren de Silber Mynen van Potosi / in het wooschreben Peru nog heden ten dage een ongelooflijken Schat van Silber uit / maar het selve moet ook met een ongelooflijken arbeid daar uit gegraven worden. Toen de Spanjaarden eerst in West-Indien quamen / kossen het haar op verre na soo veel moelten niet. Sy bonden'er een onbeschryffelyke menigte van ongemunt Goud en Silber : want het gebruik van gemunte Specien doen ter tijd vooz de Inwoonderen nog onbekend was ; die ook op verre na van de rest soo veel werks niet maakten / als wel de aarts en dood gierige Spanjaards. Ook bonden sp'er een oneindig getal van Goude en Silbere Batzen / die alle sonder eenige pferre werktuigen waren toebereid. Alle dese en andere onnoemelyke Schatten / namen se na sig soo veel alffe guppen en grabbelen / en de elendige Inwoonders afpersen konden / en bragten se na Spanjen / uitgesonderd den tol / dese van dese geroofde goederen / tot onnoemelyke sommen / aan de Zee betalen moesten. Men vond'er vooz desen ook Smaragden / en selfs waren'er verscheide uitnemende Parel-Disscherpen ; maar de gierigheid der Spanjaarden heeft deselve vooz het grootste gedeelte uitgeput / indien niet ganschelijck te niet maakt. Egter word'er behalven het Goud ende het Silber tegenwoozdig nog een groote meenigte van Waren gebonden / die tot de Medicijnen / en tot andere gebruiken noodzakelijck sijn.

't Is aanmerkelijck / dat ook selfs aan particuliere Spanjaarden geoozloft is / het Silber en Goud uit de wooschreben Mynen te doen halen /

Ongelooflijke schatten, door de Spanjaarden van tyd tot tyd uit dit Land gehaald.

Hoe veel de Silver Vloot ge-

meecelijk
mede
brengt.

In welken
handel
den Ko-
ning mer-
kelyk ge-
fraudeert
word, en
andere
Natiën het
grootste
voordeel
hebben.

halen / onder conditie dat het in des Konings Schepen na Europa overgebragt / en booz het regt van inteekeninge tien ten honderd aan sijn Catholyke Majesteit betaald word. En vermits nu het eene jaar booz het ander doozgaans over de hondred millioenen aan Goud en Silber / met de soo genaamde Silberbloot / overkomen / soo sou'er den Koning jaarlykz tien millioenen van trekken moeten ; ondertusschen is het seker / dat hy'er het eene jaar booz het ander geen twee en een halve Millioen van heeft. De reden hier van is / dat de Koopluiden sig verstaan met de Capiteins der Gallioenen ; waar dooz het dan gebeurd / dat eerste noh tot Cabry komen / deselve dooz Engelse / Franse / Hollandse / Genuese / of andere Schepen op sekerere hoogtens ontmoet worden / rypts van de geïntereseeerde ten boozschzeben einde uitgestuurd / in welke dan de Capiteins der gemelte Gallioenen alles wat niet geregistreert is / overschepen ; inboegen dat den Koning soo doende aan de eene syde van sijn Inkomsten word verstoeken / en aan de andere de Dzeemdelingen effectibelijk booz het grootste gedeelte meester sijn / van alle soodanige Rijkdommen / als dooz de Spanjaarden uyt de West-Indien worden overgebragt. Want of wel seker is / dat de Spanjaarden alleen de vyppheid hebben / van in de West-Indien / booz soo verre die onder het gebied van den Catholyken Koning staan / te mogen handelen : soo sijn nogtans de Spaanse Koopluiden soo traag / en sommige misschien ook soo behoefstig / dat de boozschzeben negocie slegts op haar naam word gebzeben / terwyl de Dzeemdelingen de noodige penningen daar toe verschieten / en 'er in maniere boozschzeben by gebolge ook de daad van hebben. Hier van daan is het / dat Spanjen ten desen opsigte niet onbillijk word aangemerkt / als de mond van Europa / dooz welke de Rijkdommen van America slegts passeren / om aan de andere Ledematen te worden mede gedreld. En derhalven moet men sig niet verwonderen / dat'er doozgaans meer Pistolen / Goude Louisen / Guinies / en andere Goude en Silbere Specien / in Frankryk / Engeland / en elders gebonden worden / als in Spanjen : sijn de het selve dusverre als de Roe geweest / waar van andere / om reden boozen gemeld / de melk getrokken hebben.

Dic nu schijnt met de doozslepen Staatkunde der Spanjaarden wel nig ober-een-komst te hebben / te weten / sijn eigen onderdanen aldus ten dienst van andere te besteden / deselve haar leven op sulken langdurigen en gebaarlyken reise te doen wagen / en dikwils / dooz het uitgegraven van Goud en Silber / uit swavelachtige en besmettelijke Mijnen / te doen verliezen / genoegsaam om andere Natiën daar van het genot te doen hebben / en dat nog wel soodanige met welke men dikwils in een openbaren oozlog is. Maar haer aangeboren leugheid / en somtijts ook haar onbermogen / gelijk wy reeds gesegt hebben / verpligt haer haar toeblygt tot soodanige te nemen / die of de noodige penningen verschieten / of de vereischte stoffen / manufacturen / en koopmanschappen leveren konnen. Hier van daan is het / dat vermits

mits de Spanjaarden alleen de vryheid hebben / van op de Westindien te mogen handelen / en dat'er de vzeemde Natien op verbeurte van het leven / of om duidelyker te spreken / van gehangen te worden / niet gaan en durben ; soo senden sy de voorsz. Waren / Manufacturen / en Kooptmanschappen / (waar toe den Spanjaard te trots of te traag is / omse te maken) daar heenen / op den naam van Spaanse Koopluiden : by welke sy dan in dese gelegenheid ook soo veel trouwe vinden / dat by al dien den Koning selver al eens wilde / soo en soude by dog niet konnen beletten / dat de gemelte vzeemdelingen haar bedongene portien trokken ; want sy in sodanigen voorz. val liever het hare souden willen verliesen / dan te gedogen dat een ander ongelijk geschiede.

Dog moet al iets bysonders in dese plaatse worden aangemerkt / dat soo ras de voorsz. Bloon tot Cadix komt te ankeren / daar luiden sijn die openbaarlyk haar v. professie maken / vande Koopluiden te helpen smokkelen / en des Konings inkomsten verkorten / wergens de Regten van het silber en de koopmanschappen. Sy v. drijven daar mede opentlyken handel / eben als de Wisselaars met haar penningen doen. Sy sijn aldaar bekend onder de naam van Metadors / en hoe gzoote bedziegers sy ook ten opsigte des Konings sijn / soo moet men egter bekennen / datse seer opregtelyk handelen ten opsigte van particulieren / die met haar een accozt aangaan / by het welke sy sig siek maken / mits wetende watse daar voorz. trekken / van alle het Silber hoe veel het ook sou mogen wesen / dat op sodanigen wyse gesmokkeid word / v. by en v. zank in sulken plaats te leveren / als men hebben wil. Dese handel is soo veellig / dat men geen voorz. beelden heeft van iemand / die daar omtrent sijn woord niet sou gehouden hebben.

Openbare Smokke- laars tot Cadix.

't Is waar men soude dit volk wel konnen straffen / ober het ongelijk en de schade dese aan den Koning doen ; dog dit soude / soo als de saken dus verre gestaan hebben / den Koopthandel al by wat belemmeren / dooz dien daar sulke hinderpalen dooz ontstaan souden / die meer schade als voorz. deel souden toeb. zingen ; en hierom is het dat den Gouverneur en de Regters weinig agt geben op dat slag van saken. Nogtans sou'er / mijn's oordeels / een ander en gemakkelijker / hulpmiddel uit te vinden sijn / om te beletten dat den Koning in desen geballe niet alles teffens en op eenen tijd quyt raakte ; en dat dooz het verminderen van de al te sware lasten : want hier dooz sou het gene / 't welk aan de Metadors gegeven word / en selvs nog meer als dat / aan het huis van de Contractatie gegeven worden / en alsoo in des Konings Koffers komen. Dit dunkt my te waarschynlijker te sijn / om dat de Koopluiden in sodanigen geballe de bedziegerpe als bedziegerpe niet beminnen / ook altoos vzeesen datse op eenmaal sulien moeten boeten / wat se in tien malen gesondigd hebben. Maar de Spaanse Staatshunde is van dat verstand / datse of alles / of niemedaal hebben wil ; en hier dooz komt het dat haar het laatste beektijts te beurte bald.

Waarom deselve niet ge- straft wor- den.

Van gelijken is bekend / dat den Koning van Spanjen een Raad van Indiem.

Raad van Indiem.

van Indien heeft / waar van het eene gedeelte tot Madryd / het andere tot Sebillen is; en dat die beide op de saken van Indien soo goede ordze stellen als mogelijk is. Die van Madryd dzagen sorge / dat de Viceropschappen / en Gouvernemenen / door bequame personen bediend wozden: stellende ten boozschzeben einde den Koning soodanige booz afse goedbinden. Die van Sebillen / welkers vergaderinge onder de naam van La Casa de la Contraction de las Indias bekend is / houden aantekeninge soo wel van alle Waren en Koopmanschappen / die na Indien gesonden wozden / als van die gene die'er van daan komen / om te beletten dat den Koning in syne regten niet gefraudeert wozde. Maar de Koopluden aan de eene sijde sijn soo doorstrepn / en andere sijn die gene / die haar de boozschzeben Rekeninge moeten afelschen / soo gzetig om met haar den buit te deelen / dat den Koning niet eens te beter daarom gediend is: want sijn regt / 't welk een vpsde gedeelte van alle soodanige goederen is / wozd soo qualijk voldaan / dat hy nauwelijks een vierde gedeelte ontfangt / van 't geen hem in maniere boozschzeben toekomt.

Wy sijn hier op al te goeden weg / en de saak selve is van al te grooten aangelegenheid / om van den boozschzeben handel op West-Indien / en wel in specie van het uitrusten van de soo genaamde Silber-Bloot / geen nader en omstandiger verslag te doen.

De Landen dan die den Koning van Spanjen in Westindien heeft / in het welk sijn gebied grooter als in Europa is / wozden bestierd door Vicerops / Gouverneurs / Presidenten / &c. die alle / gelijk wy gesegt hebben / gebooten Spanjaarden moeten sijn. Alle dese bedieningen / 't sp groot of klein / wozden van drie tot drie / en van vps tot vps jaren veranderd / en aan nieuwe persoonen gegeven; eensdeels op dat de eerste sig niet te vast souden setten; ten tweeden / op dat niet een alleen sig te seer soude verrijken / terwyl'er soo veel andere waren / die garen deelgenooten van de weldaden van haren Opperboozt sijn souden / en dese meer dan al te wel van nooden hadden.

In alle soodanige plaatsen van Westindien / in dewelke geen Vicerop is / is die gene die'er President is / ook te gelijk Gouverneur: En wanneer een Vicerop komt te sterben / soo neemt den President van soodanigen Landschap / het Gouvernement / 't geen hy door den dood heeft onteuind / soo lange waar / tot dat'er een ander Vicerop uit Spanjen gesonden wozd. Niemand als den Koning vergeeft dese Viceropschappen / en groote Gouvernemenen: Maar de Vicerops konnen de kleine Gouvernemenen na haar welgebellen vergeben: en dese Vicerops konnen na 't verloop van de boozschzeben vps jaren / met gemak twee millioenen Rijksdaalders / uit soodanigen bedieninge / mee t'huis bzingen / alle onkosten daar af gerekend / en betaald sijnde. Andere Gouverneurs van impoztante plaatsen / hoedanige egter seer veel gebonden wozden / vergaderen gemeenlijk / gedurende den boozschzeben tijd / vps of ses honderd duisend Rijksdaalders. Enfin men gaat'er

Bestiering
ge van
Westin-
dion.

Groote
rijksdom-
men die de
Gouver-
neurs, en
andere
daar van
daan
brengen.

gaater noit sonder wel geladen weerom te komen; en dit is soo waar-
agtig / dat tot de Religieusen incluis / die derwaarts gevonden wor-
den / om de Indianen het Geloof en de Bekeeringe te ppeken / de min-
ste van de Boeders dertig a veertig duisend Rijksdaalders / uit dese
Missie / of Commissie / mede bzingd; die hy in Spanjen op sijn gemak
gaat verteeren / en'er een lul en lekter leven van leiden.

De Spanjaarden laten niet toe / dat in Westindien eenige Stoffen/
Manufacturen / of andere dingen die men niet ontberen kan / gemaakt
worden / moettende het selve derwaarts alles uit Europa komen. Hier
van daan is het / dat de Indianen / die buiten dat seer op haar ge-
mak geset sijn / en wonderlijk garen sijn opgeschikt / haar goud en
silver vrywillig tot voldoeninge van dese haar passie geven / en dat men
booz de minste bagatelle / waar mee dese onnossele menschen worden
opgehouden en misleid / gemeenlijk soo veel bekomt / als men hebben
wil. Egter meen ik dat men tegenwoordig in Nieuw Spanjen heeft
toegelaten / Zyden en Wollen stoffen te mogen werken. De reden
daar van is my onbekend / maar soude / om 't geen hier voren gemeld is /
by tijd en wijlen wel eenig hinder aan het debyt van diergelijke / die
uit Europa komen / konnen toebzingen. Ook laat men / om de
booschzeben reden geensins toe / dat in Indien den Wijngaard / of den
Olijboom / geplant worde / om namentlijk de Indianen te noodsa-
ken / van soo wel dese als andere dingen / alleen uit de handen van desel-
ve Spanjaarden te halen.

Belangende nu de Silber Vloot / waar van wy beloofd hadden een
nader en particulier ver slag te doen / deselve bestaat uit een goed ge-
taal rijke en welgeladene koopvaardy Schepen / by dewelke nog
andere Schepen sijn / grooter als de voozgaande / en tot den Oozlog
toegerust / dienende tot derselver geleide. De dese / die Gallloenen ge-
naamt worden / mogen / volgens het bebel des Konings / geen koop-
manschappen ter wereld mee nemen / om altijd defensief te sijn; maar
de begeerte om winst te doen / die hier soo groot als elders in de wereld
is / is dikwils oozsaak dat'er op het verbod des Konings weinig gere-
flecteert word; en sijn deselve doozgaans soo swaar geladen / dat wan-
neer se by toebal eens geattacqueert wierden / sy seer weinig in staat
souden sijn / van sig / of andere / te beschermen. De schepen gereet sijn
de om te vertrekken / soo moeten de kooplui den booz het expedieren van
sodanigen commissie alffe ten booschzeben einde van noden hebben / aan
den Raad van Indien tot Madryd / booz ieder van deselve / na dat se
groot of klein sijn / van drie tot ses duisend Rijksdaalders toe betalen.
Waar uit men ligtelyk kan begrypen / wat gedagten die gene van desen
handel hebben / die soo veel in avans geven / alleen maar om deselve bel-
lig te mogen dzyben.

De Vloot vertrokken sijnde / soo en gaan de Gallloenen niet verder
als tot Porto Belo / alwaat men al het Silber en Goud uit Peru
bzingt. In dese plaats verlaat haar de Vloot / of koopvaardy Sche-
pen /

Spanjaar-
den laten
niet toe,
dat eenige
manufac-
turen in
Indien ge-
maakt ge-
worden,
en waar-
om.

Belchrij-
vinge van
de Spaanse
Silver-
Vloot.

pen / haar Reis verwozderende tot in nieuw Spanjen. En belangen-
de de Gallioenen/deselve gaan gemeenlijk van Sanct Lucar tot Carta-
gena in den tijd van ses weeken / of ten langsten van twee maanden.
Hier blyvense een weinig stil leggen/en na vyf of ses dagen begevense sig
na Porto Belo / sijnde een Burgt op de Kusten van America / in welke
een ongesonde lugt en een uitstekende groote hette is. Van de ander sy-
de van dese Landengte leidt de Stad Panama; agtien mylen van Porto
Belo / wertwaarts van Peru een groote quantiteit Silber in staven /
en andere Kooptmanschappen gebragt worden; die men van daar ver-
der te Lande na Porto Belo brenzt / alwaar / gelijk wy gesegt heb-
ben / de Gallioenen sijn. In dese plaats / te weten tot Porto Belo /
is een van de vermaarste markten van de gansche wereld : want in
minder als vyftig dagen word'er booz meer als twintig Millioenen
Rijksdaalbergs / aan alle hande Kooptmanschap die upt Europa home/
gedebiteert / en contant betaald. Dese markt ge-eindigt sijnde / soo
gaan de Gallioenen weer na Cartagena / alwaar een groote commercie
is van alderhande Indiaansche Kooptmanschappen. Vervolgens gaan
se na de Havana / om de nodige saken tot haar te rug reise in te nemen; en
van hier tot aan Cadix sijnse gemeenlijk twee maanden onderwegen.

Maar belangende de Bloot / of Kooptbaardp-Schepen / de dese blyft
eerst om sig te verberfchen / tot Porto Rico leggen / en van daar begeeft
se sig binnen vyf weken na Vera Cruz. Hier ontlast se sig van haar
Kooptmanschappen / die men van daar te lande over de bier en twintig
mylen / na de vermaarde Stad van Mexico brenzt. Alles is hier in een
korten tijd verkogt / en dit gedaan sijnde / soo keerd de Bloot aanstonds
weer na de Havana. Maar men moet weten / dat dese passage niet
en geschiedt als in de maanden van April / of September / en dat ter
oorzaak van de Noozde Winden. De Reyse van de Gallioenen na Pe-
ru is gemeenlijk van negen maanden : die van de Bloot / van dertien
of veertien diergelijke maanden. Sommige particulieren gaan ook
derwaarts op haar eigen kosten / na datse daar toe permissie hebben ge-
kregen van den Koning / en sig laten aanteekenen in het Huis van
de Contractie tot Sebilien. De dese gaan op de Kusten van San Do-
mingo / Honduras / Caracas / en Buenos Ayres.

Het Silber dat directelyk booz den Koning uit Indien komt / moet
altijd met een Gallioen gebragt worden. Men geeft dit Silber aan
een Muntmeester die aan den Koning ses duisend Rijksdaalbergs geeft/
soo dikwils als hy die Reise doet / en hy trekt selver een van t' honderd
van al wat booz sijn handen gaat. Maar belangende het Silber / 'twelk
particulieren toebehoort / de dese konnen het selve met soodanige Sche-
pen laten brenzen / als haar wel gebald; en den Capitein van het
Schip moet daar booz verantwoozden.

Daar is een seker Regt / 't welk Avarie word genaamt / en dat
op alle Kooptmanschappen die geregistreert sijn / geheven word / en op
het Silber dat uit Indien komt. Dese inkomsten sijn soo considera-
bel /

bel / dat men daar uit alleen de Gallioenen en de Bloot kan ultrusten / niet tegenstaande de onkosten die daar toe vereischt woerden / omtrent de negenhonderd duisend Rijksdaalders bedzagen.

Die gene die den Koning verkieft tot Generaal of Admiraal van de Gallioenen / avanceert hem by provisie tagtig of honderd duisend Rijksdaalders. Welke sommige hem in Indien / beneffens een considerable interest / wordt weerom gegeven. Ieder Capitein avanceert ook een somme gelds aan den Koning / en dat na proportie van de grootte van het Schip / waar over hy te gebieden heeft. Nog is 'er een bysonder Jagt / of Patache / die met de Gallioenen gaat / maar van deselve scheid in de Golf van Peguas. Dese gaat na de Perel Eilanden / om Peeren opte doen; van welke visscherij den Koning het vyfde deel toe komt: te weten van alles wat 'er van dito soort gebangen word. Dit gedaan sijnde / soo keerdtse weder na Cartagena.

't Is niet te bezijpen / hoe grooten vzeugd de komst van dese Bloot tot Cadix / en in gansch Spanjen veroorzaakt. Een ieder toond sig even seer verheugd / maar boven al die gene / die 'er het grootste deel aan hebben. En om de waarheid te seggen / indien dese ader eens was uitgedoogd; 't was te dugten / dat het Lichaam van de Spaanse Monarchie welhaast by gebrek van voedsel / atrophieren sou.

't Was een geringe moeite / van alle dese dingen een omstandiger verhaal te dorn / maar alsoo het selve en tegen ons oogmerk strijdbigh is / en dat ik boven dien ook reeds het aller nootzakelijste heb aangeraakt / soo hoope ik dat H. Ed. my te gemakkelijker van de rest sal dispenseren / hoe veel te slijpster ik my aan de belofte van een kort verhaal gehouden hebbe: selfs meene ik dat H. Ed. soo weinig reden heeft om uit desen hoofde over de kordheid van dese Dissive te klagen / als ik / om my daar over te ontschuldigen; door dien ik niet en begeert / dat deselve anders als een aanhang van de voozgaande / of als een boozloper van de nabolgende; en dat om den t' samenhang van die beide te better waart te nemen; mag woerden aangemerkt. Ik ben en blijve /

Besluyt

MYN HEER, &c.

SESDE